

København, 15. september 2010

PARTNERSKAB OM FOLKESKOLEN

Indledning

Danmarks Lærerforening bakker op om forslaget til et nationalt partnerskab om folkeskolen. Forslaget ligger helt i tråd med vores ønske om at etablere nationale indsatsområder i forhold til nogle af folkeskolens udfordringer.

Vi foreslår, at partnerskabet formulerer helt konkrete mål på områder med stor betydning for folkeskolen. Gennem det nationale partnerskab skal vi sikre, at de centrale parter tager et ansvar for, at skolerne får de bedste forudsætninger for at kunne nå målene.

Danmarks Lærerforening foreslår blandt andet, at vi i løbet af en 5-årig periode skal halvere antallet af elever, der forlader skolen med for dårlige læsekundskaber. Det er en ambitiøs målsætning, men fra forskningen har vi en solid viden om, hvor vi skal sætte ind for at nå målet. Lad os tage et fælles ansvar for, at det bliver muligt at bruge den viden på den enkelte skole.

Udover de konkrete målsætninger foreslår vi, at partnerskabet i fællesskab igangsætter et forsøgs- og udviklingsprogram og på den måde skaber et kvalificeret beslutningsgrundlag om skolens udvikling.

Det er afgørende, at vi tager udgangspunkt i viden om, hvad der skaber forudsætningerne for god undervisning. Der skal naturligvis ikke gennemføres initiativer, som vi ved skaber en dårligere ramme om undervisningen.

Vi er enige med statsministeren i, at de afgørende aktører i partnerskabet må være Undervisningsministeriet, KL, Skolelederne og Danmarks Lærerforening. Andre centrale parter som forældrene, eleverne og pædagogerne skal inddrages alle steder, hvor det er relevant. Gennem partnerskabet skal vi sikre, at alle bidrager og i fællesskab skaber en endnu bedre folkeskole.

Sådan et samarbejde giver langt større perspektiv end isolerede lov- og strukturændringer.

Det haster med at konkretisere det forpligtende partnerskab. Vi har gentagne gange forgæves opfordret til, at vi mødtes for at drøfte indhold og struktur i partnerskabet. Derfor fremlægger vi nu vores udspil, der er en konkretisering af de tanker, som foreningen præsenterede på Marienborgmødet i maj. Det er vores håb, at vi med dette konkrete udspil kan holde liv i ambitionen om et reelt partnerskab om folkeskolen.

Danmarks Lærerforenings forståelse af et nationalt partnerskab

Siden 2002 har Folketinget tyve gange været samlet for at vedtage større eller mindre ændringer af folkeskoleloven. Målene for fagene er ændret tre gange – senest sidste år. Folkeskolen har ikke behov for en debat om en række nye struktur- og lovændringer, som vil flytte fokus fra løsningen af de konkrete problemer i skolen.

Et partnerskab skal med statsministerens ord kunne samle politisk og række ud over det kommende folketingsvalg. Det bør kunne sikre, at folkeskolen ikke fremover udsættes for konstante regelændringer, der udspringer af snævre ideologiske profileringsinteresser.

Danmarks Lærerforening ønsker derfor med dette oplæg at lægge op til en dialog om et partnerskab for folkeskolen. Vi er åbne overfor andres forslag og ønsker. Det afgørende for os er, at der, som statsministeren formulerede det, bliver tale om et reelt partnerskab. Det indebærer en åben dialog mellem parterne i hele processen med en fælles afklaring af mål og midler.

Vi skal i partnerskabet formulere ambitiøse og betydningsfulde målsætninger for folkeskolen – og drøfte, hvordan vi i fællesskab kan understøtte skolernes muligheder for at nå målsætningerne.

Et sådant forpligtende samarbejde er den bedste garanti for tiltag, der kan implementeres og forankres i folkeskolen. Et partnerskab fjerner ikke den økonomiske virkelighed, men det vil kunne understøtte dynamikken og engagementet i at skabe de bedst mulige rammer for en ambitiøs dansk folkeskole.

Et partnerskab skal bygge på den viden, vi har om, hvad der understøtter lærernes muligheder for at lave god undervisning og dermed styrker elevernes udbytte af undervisningen. Vores grænser går ved forslag og initiativer, som man ved, vil resultere i en negativ udvikling af folkeskolen.

Tre mål, der vil løfte folkeskolen

Folkeskolen har behov for bred politisk og folkelig opbakning. Et partnerskab kan derfor med fordel bygge på få, klare og relevante mål, der er forpligtende for alle folkeskoler.

Danmarks Lærerforening foreslår tre konkrete mål for et partnerskab. Partnerskabet skal i fællesskab konkretisere målene – og beskrive, hvordan alle kan bakke skolerne op i bestræbelserne på at nå målene. Partnerskabet har et fælles ansvar for at stille de nødvendige redskaber til rådighed, så der lokalt på skoler og i kommuner kan arbejdes med konkrete initiativer.

Hvis nye tiltag skal have tilstrækkelig gennemslagskraft på folkeskolens undervisning, skal de kunne skabe opbakning og engagement. Det gælder kommunerne, der har det konkrete politiske ansvar for skolerne. Det gælder skolelederne, som i dagligdagen har det ledelsesmæssige ansvar. Og det gælder i allerhøjeste grad lærerne, som skal gennemføre tiltagene i praksis.

Partnerskabet har forpligtelsen til at følge målsætningerne gennem løbende evaluering.

Her følger en beskrivelse af de tre mål.

1. Antallet af unge, der forlader folkeskolen uden de nødvendige læsefærdigheder, skal halveres i løbet af en 5-årig periode

Læsning er det vigtigste grundlag for den fortsatte læring. Fra og med 3. klasse indgår læsningen som en væsentlig faktor i samtlige fag. Hvis man ikke kan læse på dette tidspunkt i skoleforløbet, er der en meget stor risiko for faglige problemer i andre fag.

Vi kan allerede nu konstatere, at læseindsatsen på de yngste klassetrin har virket. Der er sket et markant læseløft. At eleven er en god læser i 3. klasse er imidlertid ingen garanti for, at eleven også er en god læser i 9. klasse. Derfor bør indsatsen følges op med en målrettet læsestrategi, så elevernes læsefærdigheder udvikles i hele skoleforløbet i alle fag.

Erfaringerne fra indsatsen i skolestarten bør sammen med den viden, vi har fra forskningen, indgå i en strategi, hvor alle lærere i alle fag – også i de ældre klasser – får kompetencer til og kan tage ansvar for arbejdet med at forbedre elevernes læsning. Partnerskabet skal blandt andet fokusere på uddannede vejledere og konsulenter, efteruddannelse og relevante materialer samt læseundervisning og dansk som andetsprog i efteruddannelsen og på læreruddannelsen.

Danmarks Lærerforening vil fx kunne bidrage med et elektronisk materiale, der kan understøtte, at alle lærere skærper opmærksomheden på, at faglige læsning skal integreres i alle fag. Et sådan materiale vil kunne bruges aktivt i den målrettede strategi, der fastlægges på den enkelte skole.

2. Alle unge skal fortsat være i et uddannelsesforløb et år efter, at de forlader folkeskolen
Danmarks Lærerforening deler regeringens målsætning om, at 95 % af en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Der skal blandt andet fokus på, at alle unge er uddannelsesparate, når de forlader folkeskolen.

En del elever mister i de ældste klasser motivationen til at gå i skole. Samtidig er forældrene ofte mindre på banen i forhold til de yngste klasser. Den enkelte skole skal derfor have grundlag for at drøfte, hvordan eleverne forlader folkeskolen med lyst og motivation for videre læring.

Næsten alle elever starter på en ungdomsuddannelse efter folkeskolen, men hver femte falder fra. Mere viden om elevernes færd et år efter folkeskolen vil give skolerne et evalueringsgrundlag, der kan kvalificere arbejdet med at få sendt afgangseleverne godt videre i uddannelsessystemet.

Partnerskabet kan i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning udarbejde handleplaner og understøtte dialogen mellem folkeskoler og ungdomsuddannelser. Alt sammen med henblik på indfri 95 % målsætningen.

Skolernes vilkår er meget forskellige, men alle skoler skal formulere målsætninger om uddannelsesfrekvensen for skolens elever et år efter de har forladt skolen.

I kommunerne, på skolerne og i Ungdommens Uddannelsesvejledning gøres der en stor indsats for, at alle unge får vejledning og hjælp til deres valg af videre uddannelse. Partnerskabet skal tage ansvar for at afsøge, om der skal ske en omfordeling af de resurser, som bruges på området. Støtten skal fokuseres på de elever, som vi allerede i folkeskolen ved er i farezonen for at falde fra.

Særligt udsatte elever har behov for at blive samlet op af en vejleder, de er trygge ved. Det skal derfor vurderes, om vejledningsindsatsen fra Ungdommens Uddannelsesvejledning skal suppleres med en resurseperson tilknyttet den enkelte skole. Der skal udarbejdes strategier for samarbejde med andre faggrupper som socialrådgivere og sundhedspersonale. Det kræver nytænkning og samarbejde i folkeskolen, i vejledningen og på ungdomsuddannelserne.

3. Antallet af lærere på sygedagpenge og førtidspension skal halveres i løbet af en 5-årig periode

Kommunerne har stigende udgifter til sygedagpenge og invaliditetsydelse til lærere. Udgifterne vokser, fordi et stigende antal lærere bliver førtidspensioneret. Det er ulykkeligt for den enkelte, og det er et håbløst spild af samfundets begrænsede resurser.

Vi ved meget om forudsætningerne for et godt psykisk arbejdsmiljø og derigennem trivsel for medarbejdere og god undervisning af elever. Alligevel er antallet af førtidspensioner, ydet af Lærernes Pension på grund af psykisk sygdom, stigende. Vi har behov for en konkret og aktiv indsats for at vende udviklingen.

En skole, hvor både lærere og elever trives i et godt arbejds- og undervisningsmiljø, har stor betydning for bundlinjen, også når den måles i elevernes faglige resultater. Der er derfor mange gode grunde til at etablere tiltag, der virker, så den negative udvikling standses.

Partnerskabet skal sikre, at der på alle niveauer tages ansvar for, at målsætningen nås. Danmarks Lærerforening vil under de kommende overenskomstforhandlinger tage emnet om.

Det er afgørende, at ledelse og lærere på den enkelte skole tager et konkret ansvar for at få vendt udviklingen. Danmarks Lærerforening vil inddrage de lokale lærerkredse og de tillidsvalgte på den enkelte skole for at sikre, at partnerskabets initiativer blive implementeret på hver eneste skole.

Udviklingsprogram

Mange skoler og kommuner er i gang med at udvikle folkeskolen. Det er generelt positivt, at skoler og kommuner forsøger sig med nye måder at indrette sig på. Men det er ikke seriøst, når enkeltstående projekter – uden evaluering og overvejelser om langsigtede konsekvenser - danner grundlag for generelle ændringer af folkeskolen.

Udviklingsprogrammet i partnerskabet skal derfor følges tæt med evalueringer og forskning. Den viden, der herved genereres, skal understøtte, at fremtidige beslutninger sker på et oplyst grundlag.

For at sikre spredning og kvalitet i forsøgene skal partnerskabet forudsætte, at forsøgs- og udviklingsinitiativer sker i et samarbejde mellem aktører, der arbejder med lignende problemstillinger. Partnerskabet skal endvidere sikre, at den nødvendige evaluering og forskning tilknyttes forsøgene.

Partnerskabet mellem folkeskolens centrale parter vil således blive suppleret med et forpligtende lokalt samarbejde mellem lærere, skoleledere og kommuner.

Et udviklingsprogram kan fx omfatte disse områder:

- a. Styring og gennemsigtighed
- b. Skoleledelse
- c. Inklusion og specialundervisning
- d. Motivation og læring
- e. Læreruddannelse
- f. Efteruddannelse og kompetenceudvikling

Parterne skal sikre, at forsøgenes ambitioner fastholdes, og systematisk bliver fulgt op over en årrække. Det er forudsætningen for en kvalificeret spredning af viden på tværs af skoler og kommuner.

a. Styring og gennemsigtighed

Centrale indsatsområder:

- Kvalificering af dialogen mellem skole og kommunalbestyrelse
- Øget åbenhed om skolens/elevernes faglige resultater

Folkeskolen skal være åben om elevernes trivsel og læring. Det sker bl.a. gennem jævnlige samtaler med klassens lærere. Forældrenes indsigt i deres barns læring og trivsel i skolen er forudsætningen for, at de kan tage medansvar for deres barns skolegang.

Politikerne har det overordnede ansvar for skolen. Derfor skal de og det omgivende samfund have den nødvendige viden om det faglige niveau i folkeskolen. En viden, der skal bygge på professionel og fyldestgørende vurderinger i forhold til de samlede, brede mål for undervisningen.

Danmarks Lærerforening har med inspiration fra Danfoss udarbejdet et forslag til et kvalitetssystem for folkeskolen. Systemet, der blev udviklet i dialog med Danmarks Evalueringsinstitut, konkretiserer, hvordan en proces kan tilrettelægges. En proces, der understøtter lærernes faglige engagement og dialog med ledelsen, samtidig med, at den skaber synlighed omkring skolens daglige arbejde gennem et systematisk arbejde med målsætninger og evaluering.

Et partnerskab kan bl.a. afsøge:

- Hvilke materialer, der kan kvalificere dialogen mellem skole og kommunalbestyrelse
- Hvilke informationer, udover dem skolen allerede producerer, der kan kvalificere dialogen mellem skole og kommunalbestyrelse – samt være et konstruktivt grundlag for forældre og andre interessenters kendskab til den enkelte skole.
- Muligheden for at konkretisere en model for ”egenkontrol”, hvor skolelederen årligt udarbejder en redegørelse for det faglige niveau på de enkelte klassetrin.
- Hvordan der kan omfordeles resurser til et antal fagkonsulenter, som kan vejlede skolerne i udarbejdelse af grundlaget for redegørelsen og dermed sikre en ensartethed i vurderingen af elevernes faglige niveau.

b. Skoleledelse

Centrale indsatsområder:

- Udvikling af lederrollen
- Kvalificering af lederuddannelse
- Fokus på kommende skoleledere

Folkeskolen står over for et generationsskifte på lederposterne. Det bliver en stor udfordring at fastholde og udvikle den skoleledelse, der er afgørende for skolens dagligdag og udvikling. Lederne skal være værdisættende og udvikle strategier for skolens rammer og læringsmiljø i tæt samspil med ansatte og de kommunale myndigheder. Det kræver en nærværende ledelse og konstruktiv dialog.

Ledelsen skal indgå i dialog med medarbejderne og skal kunne argumentere for, hvordan indsatser og nye tiltag vil gavne opgaveløsningen. Lærerne har krav på sparring med en leder, som har didaktisk og pædagogisk indsigt, bl.a. fordi lederen er ansvarlig for kvaliteten i skolens arbejde.

Et partnerskab kan bl.a. afsøge:

- Hvordan lederrollen kan bidrage til en skole, hvor eleverne udvikles og undervises
- I hvilket omfang et ændret ledelsesfokus påvirker undervisningen på skolen
- Hvilke rammer og regler, der begrænser dette fokus og
- Hvordan uddannelse, administrativ hjælp og opgaveflytning fra skole til forvaltning kan fremme den ønskede udvikling af lederrollen.

c. Inklusion og specialundervisning

Centrale indsatsområder:

- Nedbringelse af antallet af elever, der ekskluderes fra klassen
- Sikring af, at alle elever får den undervisning, som de har behov for
- Investering i forebyggende indsats
- Fastholdelse og udvikling af specialiseret viden

En meget væsentlig del af folkeskolens udgifter går til specialiserede tilbud. Der er derfor god grund til at vurdere, i hvilket omfang en forebyggende indsats kan nedbringe denne udgift.

Hvis ikke eleverne får det rette undervisningstilbud, kan kortsigtede besparelser på specialundervisningen koste samfundet dyrt på længere sigt. Målet om at nedbringe udgifterne til specialiserede undervisningstilbud kan kun nås, hvis kommunerne investerer i langsigtede tiltag.

Undersøgelser viser, at lærerne gerne vil inkludere flere elever, når de rigtige betingelser er til stede.

Et partnerskab kan bl.a. afsøge:

- Hvordan kommunerne kan udarbejde en investeringsplan, der på sigt flytter midler fra specialundervisningen til folkeskolens øvrige drift
- Hvordan en opkvalificering af lærernes kendskab til det specialpædagogiske område kan skabe grundlag for tidligere identificering og indgriben
- Hvordan kommuner over en årrække kan omlægge deres skolebudgetter
- Hvordan der evt. kan etableres en låneramme til kommuner, der vil investere i en forebyggende indsats med henblik på at nedbringe udgifterne til specialundervisningen på sigt.

d. Motivation, mål og læring

Centrale indsatsområder:

- Alle elever skal udfordres fagligt
- Alle elever skal være en del af fællesskabet
- Alle elever skal have lyst til videreuddannelse og læring
- Eleverne og deres forældre skal have indsigt i målene for undervisningen

Alle elever skal lære alt det de kan – og lidt til. Undervisningsdifferentiering inden for enhedsskolens rammer er den bedste måde at opnå dette på. Undervisningsdifferentieringens succes forudsætter, at læreren sætter tydelige mål, er systematisk og har høje forventninger til alle elever.

Eleverne og forældrene skal derfor regelmæssigt underrettes om skolens syn på elevernes udbytte af undervisningen. Grundlaget for samarbejdet er, at forældre

har indsigt i målene for undervisningen på deres barns klassetrin. Dermed kan de gå i dialog med skolen om de konkrete målsætninger. På tilsvarende vis er det afgørende, at den enkelte elev har størst mulig indflydelse og forståelse for sine læringsmål, der er dynamiske og ændres i forhold til elevens aktuelle niveau og mulige fremskridt.

Forudsætningen for, at skolen kan indgå i dialog med forældre og elever om de konkrete læringsmål, er, at de politisk besluttede undervisningsmål har en overordnet karakter. Det er i fleksibiliteten mellem de faste politiske undervisningsmål og de dynamiske læringsmål, at den enkelte elev kan få en differentieret undervisning.

Et partnerskab kan bl.a. afsøge:

- Behovet for materialer, der giver forældre og elever et overblik over de politisk fastlagte undervisningsmål
- Hvorledes IT kan kvalificere og effektivisere dialogen om fastsættelse og opfyldelse af mål
- Om nuværende regler er en barriere for skolernes muligheder for at tilbyde alle elever relevante forløb i udskolingen, og om skolernes incitament til gøre brug af de eksisterende muligheder med valgfag mv. kan styrkes
- Om anvendelsen af folkeskolens § 33 stk. 4-7 om 'særligt tilrettelagte undervisningsforløb efter 7. klassetrin' skal kvalificeres, så skolerne har mulighed for at tilbyde elever det forløb, der vurderes at give dem de bedste fremtidige muligheder
- Forskellige andre veje til at fastholde alle unges lyst til videre uddannelse og læring.

e Læruddannelse

Centrale indsatsområder:

- Forsøg med forskningsbaseret læruddannelse
- Bedre rammer for den nuværende læruddannelse
- Skærpede optagelseskrav på den nuværende uddannelse

Mængden af viden om undervisning, pædagogik og relaterede fag vokser konstant. Det stiller større krav til lærerne, når de skal anvende, vurdere og forholde sig kritisk til den nyeste forskning både inden for de enkelte fag og inden for det pædagogiske område. Lærerne skal kunne analysere forsknings- og udviklingsarbejder med henblik på at bruge relevante resultater i egen undervisning.

En styrkelse af både professionselementer, praktik og faglig viden kan ikke rummes i en 4-årig uddannelse. Det er derfor nødvendigt at etablere et kvalificeret forsøg med en længere læruddannelse. En læruddannelse med forskningsmæssig tilgang giver lærerne mulighed for at reflektere over egen praksis og holde sin praksis op imod eksisterende forskning og viden. Det højere vidensniveau vil desuden give uddannelsen en større anseelse i omverdenens øjne og dermed give læreren større autoritet.

Et partnerskab kan bl.a. afsøge:

- hvordan et forsøg med en forskningsbaseret læreruddannelse kan konkretiseres og etableres i samarbejde mellem professionshøjskole og universitet
- hvordan rammerne for den nuværende læreruddannelse kan forbedres
- konkrete tiltag til skærpede optagelseskrav til læreruddannelsen (og merituddannelsen).

f. Efteruddannelse og kompetenceudvikling

Centrale indsatsområder:

- Systematisk efteruddannelse af alle lærere
- Viden fra forskning skal inddrages i efteruddannelsen
- Skolerne skal motiveres og inspireres til at bringe viden fra forskning ind i skolernes praksisfelt

Lærernes kvalifikationer er den vigtigste faktor til at sikre god undervisning i skolen. En 5-årig læreruddannelse vil på sigt styrke lærernes kvalifikationer, men der er også behov for en indsats her og nu.

Det er dokumenteret, at efteruddannelse er den billigste investering i at skabe gode resultater i skolen. Alligevel viser bl.a. OECD's TALIS-undersøgelse, at rammerne omkring danske læreres udviklingsmuligheder ikke er tilfredsstillende. Kun lærerne i Tyrkiet og Slovakiet har mindre efteruddannelse end danske lærere.

Der er behov for en satsning, så alle lærere sikres et dybtgående kendskab til de enkelte fag som undervisningsfag og til undervisningsmetoder.

Et partnerskab kan bl.a. afsøge:

- modeller, som reelt styrker efteruddannelsen
- muligheder for en systematisk tilrettelæggelse af efteruddannelsen, der bygger på et afklaret kompetencebehov på den enkelte skole og i kommunen.
- de hidtidige incitamenter for at understøtte efteruddannelse og anden kompetenceudvikling
- mulighederne for en "trepartsaftale" på området, der inddrager de kommende overenskomstforhandlinger.

Afslutning

Et partnerskab skal forene alle gode kræfter om at skabe gode rammer for skolernes indsats. Der er meget store perspektiver i, at folkeskolens parter viser et konstruktivt samarbejde om at skabe de bedst mulige rammer for elevernes undervisning. Det engagement og ejerskab, der kan skabes i et partnerskab, vil kunne skabe nye standarder for folkeskolens udvikling.

Danmarks Lærerforening opfordrer derfor til, at parterne tager ansvar og i nærmeste fremtid mødes for i fællesskab at formulere mål og midler i samarbejdet. Vi skal i gang nu, hvis indsatsen skal implementeres i skoleåret 2011/12.